

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2020-09-23
Stockholm

Mål nr
M 2621-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-02-15 i mål nr M 4538-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Miljönämnden i Helsingborgs stad
251 89 Helsingborg

Motpart

SouthCoat AB, 556536-7629
Box 743
251 07 Helsingborg

SAKEN

Beslut om provtagning av massor på fastigheten Arabien 9 i Helsingborgs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen punkten 2 i Miljönämnden i Helsingborgs stads beslut den 9 maj 2018, 2018-984.

Dok.Id 1546759

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljönämnden i Helsingborgs stad (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa nämndens beslut.

SouthCoat AB har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har anfört i huvudsak detsamma som i underinstanserna.

Nämnden har därutöver tillagt att det av motiveringen till beslutet framgår att nämnden har bedömt att det finns risk att de jordmassor som grävs upp vid ledningsdragningen kan vara förorenade och att det därför har ansetts vara miljömässigt motiverat med uttag av ett jordprov för analys för att säkerställa att massorna hanteras på ett korrekt sätt. Det framgår därmed att beslutet stödjer sig på bestämmelsen i 26 kap. 22 § miljöbalken.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

SouthCoat AB anmälde till nämnden att bolaget avsåg att byta ut en befintlig oljebrännare mot en naturgasbrännare. Bytet av brännare kräver att en ny ledning för naturgas anläggs på fastigheten och det arbetet innefattar grävning av ett ledningsschakt. Frågan i målet är om kommunen haft fog för att förelägga bolaget att ta ett samlingsprov på de jordmassor som grävs upp för att anlägga den nya naturgasledningen (se punkten 2 i nämndens beslut) eller om ett samlingsprov, som bolaget gör gällande, ska tas först om de urschaktade massorna misstänks vara förorenade.

Av 26 kap. 22 § miljöbalken framgår att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön är skyldig att utföra sådana undersökningar som behövs för tillsynen. För tillämpning av bestämmelsen krävs inte att verksamheten konstaterats vara miljöskadlig utan det är

tillräckligt att miljöskada kan befaras (se MÖD 2011:25 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 februari 2018 i mål M 1383-17).

Utredningen i målet visar att marken inom industrifastigheten är förorenad men att föroreningarna främst förekommer i djupare jordlager än där det nu är aktuellt att gräva. Med beaktande av att det under lång tid har bedrivits verksamheter som använt kemikalier på fastigheten och att det i angränsande områden konstaterats finnas föroreningar, anser Mark- och miljööverdomstolen emellertid att det finns en risk för att även grundare jordlager kan ha förorenats. Det kan därmed befaras att de urgrävda massorna medför olägenheter för människors hälsa eller miljön. Nämndens beslut att förelägga bolaget att ge in ett samlingsprov på de massor som grävs upp är därför befogat. Den omständigheten att nämnden inte uttryckligen har angivit att beslutet grundas på 26 kap. 22 § miljöbalken föranleder ingen annan bedömning. Föreläggandet kan inte anses vara orimligt att uppfylla (jfr. 2 kap. 7 § miljöbalken). Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och nämndens beslut att förelägga bolaget att ta ett samlingsprov på de uppgrävda jordmassorna fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund och hovrättsassessorn Erik Stålhammar.

Föredragande har varit Ylva Svensson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
4:5

DOM
2019-02-15
meddelad i
Växjö

Mål nr M 4538-18

PARTER

Klagande

SouthCoat AB
Box 743
251 07 Helsingborg

Motpart

Miljönämnden i Helsingborgs stad
251 89 Helsingborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2018-09-13 i ärende nr 505-16264-2018, se bilaga 1

SAKEN

Beslut om försiktighetsmått på fastigheten Arabien 9 i Helsingborgs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandet och ändrar punkten 2 i det överklagade beslutet så att den ges följande lydelse:

Om urschaktade massor misstänks vara förorenade ska ett samlingsprov tas ut på de massor som grävs upp i samband med arbetet. Provet ska åtminstone analyseras med avseende på följande parametrar:

- *Aromatiska och alifatiska kolväten*
 - *BTEX*
 - *PAH*
 - *Metaller*
-

BAKGRUND

Miljönämnden i Helsingborgs kommun (nämnden) beslutade den 9 maj 2018 att godta den av SouthCoat AB anmälda ändringen av verksamheten och förelade SouthCoat AB att bland annat vidta följande försiktighetsmått i samband med arbetet:

2. Ett samlingsprov ska tas ut på de massor som grävs upp i samband med arbetet.

Provet ska åtminstone analyseras med avseende på följande parametrar:

- *Aromatiska och alifatiska kolväten*
- *BTEX*
- *PAH*
- *Metaller*

SouthCoat AB överklagade beslutet till länsstyrelsen som den 13 september 2018 avslog överklagandet. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

SouthCoat AB har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

SouthCoat AB (bolaget) yrkar att ordalydelsen av punkten 2 i beslutet ändras till följande lydelse:

Om urschaktade massor misstänks vara förorenade ska ett samlingsprov tas ut på de massor som grävs upp i samband med arbetet. Provet ska åtminstone analyseras med avseende på följande parametrar:

- Aromatiska och alifatiska kolväten
- BTEX
- PAH
- Metaller

Till stöd för sin talan anför de bland annat följande.

Bolagets främsta invändning och skäl till överklagandet är att nämnden i detta fall ställt krav på åtgärder som medför kostnader och merarbete för företaget utan att nämnden har gjort en saklig bedömning i ärendet. Detsamma gäller länsstyrelsens bedömning då länsstyrelsen inte har gjort annan bedömning i sakfrågan än nämnden.

Bolaget har däremot fört fram fakta som visar att platsen rimligen inte är förorenad på aktuellt djup. Detta baserat på aktuella och vetenskapligt baserade undersökningar. Markarbetena vid omläggning av ledningen har skett ner till ett djup av 0,5 - 1,0 meter vilket innebär ytliga markarbeten. För tydlighetens skull vill bolaget återigen hänvisa till jordprover tagna på platsen under 2017 i samband med tätning av oljeskiljare samt borrhov på platsen utfört den 5 februari 2016 som en del av kartläggningar vid upprättandet av statusrapport. Dessa provtagningar visar att halterna av föroreningar i marken är under nivåerna som gäller för mindre känslig markanvändning.

Den aktuella platsen befinner sig enbart sex meter från dessa provtagningsplatser. Eventuella föroreningar på fastigheten kan förväntas vara lösningsmedel som ett lätttröligt material. Markförhållandena är sand och grus ner till åtminstone fem meters djup, vilket gör att vätskor lätt rör sig i jordlagren. Därför anser bolaget att det är överflödigt att göra ytterligare provtagningar på platsen i samband med markarbete i ytskiktet på cirka 0,5 - 1,0 meters djup. Ytan har varit hårdgjord åtminstone de senaste femtio åren.

Bolaget vill också poängtera att det lagstiftade kravet på statusrapport har till syfte att skaffa en heltäckande bild av eventuella föroreningar inom en fastighet, baserat på vetenskapliga provtagningar och noggranna genomgångar av de aktiviteter som förekommit på olika platser inom fastigheten. Swecon Environment AB upprättade Statusrapport med en första version 2016-03-18 och med en andra version, inklusive kompletterande miljöteknisk markundersökning för fastigheten daterat 2017-03-24.

Bolaget förstår att det inte finns något som hindrar en tillsynsmyndighet att ålägga en verksamhetsutövare att vidta åtgärder i samband med en åtgärd om det bedöms finnas behov. Enligt länsstyrelsens beslut framgår att nämnden anser att det finns risk att utschaktade massor kan vara förorenade men de har inte presenterat något konkret skäl till den bedömningen. Bolaget anser att de provtagningar och analyser som gjorts relativt nyligen borde vara tillräckliga för att avgöra att de uppschaktade massorna med marginal understiger riktvärdena för MKM.

Nämnden motsätter sig bolagets yrkande och anför följande till stöd för sin inställning.

Av statusrapporten framgår att färgtillverkning har bedrivits på den aktuella fastigheten sedan 1938. Både innan och efter detta årtal har även andra verksamheter funnits på platsen.

I rapporten som bolaget låtit ta fram avseende utvärdering av föroreningsituationen anges att tillverkning och lager i perioder befunnit sig inom olika delar av fastigheten. Det har också framkommit uppgifter om att det funnits en plats inom fastigheten där det tidigare har hållits ut felkörningar och annat från alkydkokeriet.

Nämnden misstror inte i sig bolagets kännedom om fastighetens och verksamhetens historia och de föroreningar som generellt kan finnas i marken. Men med tanke på att verksamheten har bedrivits under lång tid och av ett flertal olika aktörer anser nämnden att det inte är osannolikt att det kan finnas föroreningar som ännu inte är kända för bolaget på den aktuella platsen.

Enligt miljöbalkens hänsynsregler är det bolaget som ska visa att massorna är tillräckligt rena för att kunna användas för återfyllnad av schaktgropen. Nämnden anser inte att de undersökningar som bolaget hänvisar till utgör ett tillräckligt underlag för att säkerställa detta.

Nämnden ska i sin tur göra en skälighetsbedömning av de åtgärder som nämnden kräver. Nämnden har inte krävt någon omfattande provtagning utan endast uttag av ett samlingsprov på redan uppgrävda massor för analys av de mest sannolika ämnen som kan förekomma. Nämnden anser att detta är en skälig begäran.

Bolaget har yrkat på att villkor i punkten 2 i nämndens beslut ändras så att ett samlingsprov tas ut först om bolaget misstänker att massorna är förorenade. Nämnden vill i det sammanhanget påpeka att de förorenande ämnen kan vara mer eller mindre lätta att upptäcka med hjälp av syn- och luktsinne beroende på olika yttre omständigheter och att vissa ämnen inte går att upptäcka på annat sätt än genom en kemisk analys.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslut.

En verksamhetsutövare som vidtar åtgärder på sin fastighet i form av t.ex. större eller mindre markarbeten omfattas av miljöbalkens bestämmelser om miljöfarlig verksamhet. Schaktning och grävning kan blotta markföroreningar, nedgrävt avfall och härigenom orsaka en spridning av föroreningen. Detta betraktas då som en pågående verksamhet för vilken verksamhetsutövaren har fullt ansvar. Det får anses att den risk som föreligger, att schaktning eller grävning skulle kunna medföra spridning av markföroreningar, är så pass konkret att det finns skäl för den som avser att utöva sådan verksamhet att iaktta lämpliga försiktighetsmått. Det åvilar vederbörande enligt 2 kap. 1 § miljöbalken, MB, att visa att sådana försiktighetsmått vidtagits. Därutöver är vederbörande skyldig enligt 10 kap. 11 § MB att genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks förorening som kan medföra skada eller olägenhet. Om verksamheten ger upphov till avfall, exempelvis jordmassor, har innehavaren av avfallet enligt 15 kap. 11 § miljöbalken en skyldighet att se till att avfallet hanteras på ett sätt som är godtagbart för människors hälsa och miljön.

Det framgår av handlingarna i målet att en statusrapport innefattande sammanställning av föroreningssituationen inklusive en kompletterande miljöteknisk markundersökning omfattande huvuddelen av fastigheten där bolaget bedriver sin verksamhet är upprättad. Samtliga jordprover som har tagits på fastigheten har visat att halterna av samtliga analyserade parametrar med god marginal ligger under riktvärden för mindre känslig markanvändning (MKM). Prover från provtagningspunkten 1607 som är belägen inom någon meter från den planerade ledningsdragningen, har visat att halterna är långt under riktvärdet för MKM. Det finns således inga indikationer eller omständigheter som pekar på att marken är mer förorenad på den aktuella platsen. Visserligen avser det aktuella försiktighetsmättet endast ett prov på en mindre mängd schaktmassor som grävs upp för en ny naturgasledning och kostnaden kan inte sägas vara betydande. Kravet har emellertid ställts endast på den grunden att det har bedrivits förorenande verksamhet på fastigheten under lång tid och av flertal olika aktörer. Några andra konkreta skäl för att motivera kravet har inte framkommit. Det kan i sammanhanget noteras att det inte har framkommit annat än att bolaget iakttar de förpliktelser som följer av 2 kap. miljöbalken.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer mark- och miljödomstolen att kravet i den nuvarande lydelsen inte kan anses vara miljömässigt motiverat. Vad nämnden anfört ändrar inte denna bedömning. Bolagets överklagande ska således bifallas och punkten 2 i föreläggandet ska ha lydelse som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 8 mars 2019.

Cecilia Giese Hagberg

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Ewa Svensson.